

DOI: 10.18039/ajesi.1004416

An International Concept Confusion: A Document Analysis on the Concepts of Competence, Competency and Competent¹

Bülent ALAN², Meral GÜVEN³

Date Submitted: 04.10.2021 **Date Accepted:** 21.12.2021 **Type:** Review Article

Abstract

A common terminology unity has not been achieved yet on some concepts in the field of educational sciences. Some concepts defined in different terms or different meanings are assigned to those concepts. Some concepts, on the other hand, might evolve into different words and this situation causes a concept confusion in literature because a particular concept can be misunderstood or misconceived by various people. Besides, sometimes wrong Turkish-English equivalents can be used for these concepts. Three of the mostly used, yet misconceived concepts in Turkish are “yeterlik”, “yeterlilik” and “yetkinlik”, and in English “competence”, “competency” and “competent”. “Yeterlik and yeterlilik” and “competence and competency” are frequently used as synonym terms. This makes it difficult to grasp what those concepts actually mean. However, the same concept confusion is not exclusive to national literature. The confusion regarding those concepts do exist in international literature as well. So, establishing a common understanding of what those concepts actually convey and what should be their equivalents in Turkish would contribute to both educational sciences and human resources fields. This study, which relies on document analysis concerning educational sciences and human resources, discusses the actual meanings of competence and competency. How those concepts are used and what they mean in national and international literature are showcased by extracts and how they should be used to avoid confusion related to those concepts is explicated.

Keywords: competence, competency, competent, concept-confusion

Cite: Alan, B., & Güven, M. (2022). An international concept confusion: A document analysis on the concepts of competence, competency and competent. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 12(1), 271-293. <https://doi.org/10.18039/ajesi.1004416>

¹ This article was presented at the 27th International Conference on Educational Sciences (18-22- April 2018), Antalya, Türkiye, as an oral presentation, and it is part of a doctoral dissertation supported by Anadolu University, Scientific Research Commission dated 31.01.2018 and issue number 6805.

² (Corresponding author) Dr., Anadolu University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences, Turkey, balan@anadolu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-5057-0915>

³ Prof. Dr., Anadolu University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences, Turkey, mguven@anadolu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-4139-729X>

DOI: 10.18039/ajesi.1004416

Uluslararası Bir Kavram Karmaşası: Yeterlik, Yeterlilik ve Yetkinlik Kavramları Üzerine Bir Doküman İncelemesi ¹

Bülent ALAN², Meral GÜVEN³

Gönderim Tarihi: 04.10.2021

Kabul Tarihi: 21.12.2021

Türü: Derleme Makalesi

Öz

Eğitim bilimleri alanında bazı terimler ve kavramlar üzerinde henüz bir anlam ve tanım birliği sağlanamamıştır. Bazı kavramlar farklı araştırmacılar tarafından farklı biçimlerde tanımlanmakta ya da kavramlara farklı anlamlar yüklenebilmektedir. Bazı kavramlar ise zaman içinde farklı isimlere evrilebilmekte ve bu alanyazında bir kavram karmaşasına sebep olmaktadır. Çünkü bu durum aynı kavramın farklı ya da yanlış yorumlanmasına yol açabilmektedir. Bazen de bu kavramlar için yanlış Türkçe-İngilizce karşılıklar kullanılabilir. Türkçede bu kavramlardan en çok kullanılan ve birbiriyle karıştırılanları yeterlik, yeterlilik ve yetkinlik, İngilizcede ise “competence” “competency” ve “competent” kavramlarıdır. “Yeterlik ve yeterlilik” ile “competence ve competency” kavramları çoğu zaman birbirlerinin eş anlamlıları olarak kullanılmaktadır. Bu ise kavramların tam olarak ne ifade ettiğinin anlaşılmasını zorlaştırmaktadır. Bununla birlikte aynı kavram karmaşası yalnızca ulusal alanyazınla sınırlı değildir. Uluslararası alanyazında da kavramlar birbirleriyle karıştırılabilmektedir. Bu nedenle, bu kavramların aslında ne anlam ifade ettiklerine yönelik ortak bir anlayışın geliştirilmesinin ve doğru Türkçe karşılıklarının kullanılmasının eğitim bilimleri ve insan kaynakları alanlarına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Doküman analizine dayanan bu çalışmada yeterlik ve yeterlilik kavramlarının eğitim bilimleri ve insan kaynakları alanında incelenen çalışmalarda gerçekte ne anlama geldiği açıklanmaktadır. Kavramların ulusal ve uluslararası alanyazında nasıl ve hangi anlamlarda kullanıldığı örneklerle gösterilmekte ve anlam karmaşalarının önüne geçmek için nasıl ve hangi anlamlarda kullanılmaları gerektiği açıklanmaktadır.

Anahtar kelimeler: yeterlik, yeterlilik, yetkinlik, kavram karmaşası

Atf: Alan, B. ve Güven, M. (2022). Uluslararası bir kavram karmaşası: Yeterlik, yeterlilik ve yetkinlik kavramları üzerine bir doküman incelemesi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 12(1), 271-293. <https://doi.org/10.18039/ajesi.1004416>

¹ Bu makale 27. Uluslararası Eğitim Bilimleri Konferansı'nda (18-22 Nisan, 2018) sözlü bildiri olarak sunulmuştur ve Anadolu Üniversitesi, Bilimsel Araştırma Komisyonu'nun 31.01.2018 tarihli ve 6508 sayılı kararı ile desteklenen bir doktora tezinden üretilmiştir.

² (Sorumlu Yazar) Dr., Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Türkiye, balan@anadolu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-5057-0915>

³ Prof. Dr., Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Türkiye, mguven@anadolu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-4139-729X>

Giriş

Eğitim bilimleri alanında üzerinde terminoloji birliği sağlanamamış kavramlar bulunmaktadır. Aynı kavram farklı araştırmacılar tarafından farklı isimlerle kullanılmakta ve hatta bu kavramlara bazen farklı anlamlar yüklenebilmektedir. “Yeterlik”, “yeterlilik” ve “yetkinlik” kavramları bunlara örnektir. Öğretmen ve öğretmen adaylarının neleri bilip neleri yapabiliyor olduğunu açıklamakta kullanılan bu kavramlar İngilizce konuşan ülkelerde “standartlar” olarak da ifade edilmekte ve daha yaygın biçimde kullanılmaktadır. Özellikle yeterlik ve yeterlilik kavramları ulusal ve uluslararası alanyazında sıklıkla kullanılan iki kavramdır. Bu iki kavramla genellikle yeterliğe/yeterliliğe dayalı eğitim konusunun ele alındığı çalışmalar (Barış, 2013; Koenen, Dochy ve Berghmans, 2015; Lee, 2013) ile öğretmen-öğretmen adaylarının hangi niteliklere sahip olması gerektiğini ortaya koymaya çalışan çalışmalarda karşılaşılmaktadır (Caena, 2011; Karacaoğlu, 2008; MEB, 2006, 2017; Şeker, Deniz ve Görgeç, 2005; Şişman, 2009). Bu çalışmaların ise eğitim bilimleri alanında yoğunlaştığı görülmektedir. Fakat, bu çalışmalarda belli bir terminoloji birliğinin olmadığı görülmektedir. Araştırmacılar aynı kavrama -yeterlik/yeterlilik/yetkinlik- gibi anlamlar yükleyebilmekte ve aynı kaynak metin içinde bu kavramları birbirlerinin eş-anlamlıları olarak kullanabilmektedir.

Yeterlik/yeterlilik kavramları aslında alanyazında uzun zamandır kullanılagelen kavramlar olmakla birlikte bu kavramların tam olarak ne anlam ifade ettikleri yeterince çalışılmamıştır. Bu durumun temel sebebi ise yeterlik/yeterlilik kavramlarının batı kökenli sözcükler olması ve bu iki kavramın yabancı kaynaklardan olduğu gibi alınıp birebir tercüme edilmesidir. Yeterlik/yeterlilik sözcüklerinin alındığı kaynaklar genellikle İngilizce kaynaklardır. Bu kaynaklarda yeterlik/yeterlilik kavramları “competence/competency” olarak kullanılmaktadır. Ancak çeviri olarak kullanılan bu iki kavramın (competence/competency) hangisinin “yeterlik” hangisinin “yeterlilik” anlamında kullanıldığı anlaşılmamaktadır. Hatta bu iki kavramın eş anlamlı mı olduğu yoksa aralarında bir anlam farkı olup olmadığı sorgulanmamaktadır. Bu durum anlam karmaşasına sebep olabilmekte ve üzerinde tartışılan veya çalışılan konuların yeterince anlaşılmasını güçleştirmektedir.

Bu anlam karmaşası yalnızca ulusal alanyazınla sınırlı değildir. Uluslararası alanyazında da “competence” ve “competency” kavramlarının hangi anlamları taşıdığı tam olarak açık değildir ve bu iki kavram çoğu zaman birbiriyile eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Ulusal alanyazında yeterlik/yeterlilik kavramlarının birbirinin yerine kullanılması gibi “competence” ve “competency” sözcükleri de aynı kaynak içinde dahi birbirlerinin yerine kullanılmaktadır. Kavramların bu şekilde kullanılması yeterlik kavramı ve çağrışımları hakkında farklı tanımların ve görüşlerin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bunun da ötesinde, ortak bir tanımın yapılmasını zorlaştırmıştır. Yeterlik kavramı bu nedenle “*muğlak, sisli, anlaşılması zor*” bir kavram olarak algılanmış ve çoğu araştırmacı bu konudan uzak durmuştur (Le Deist ve Winterton, 2005, s.29). Fakat, kavramın tanımının yapılmasının zorluğunun yanında getireceği faydalar da bir o kadar önemli olacaktır. Yeterlik/yeterliliğin soyut kavramlar olmaları, üzerlerinde kesin bir anlam ve fikir birliğini sağlamayı zorlaştırırsa da kavramların bazı temel ve ortak özelliklerinin belirlenmesinin eğitim bilimleri alanında özellikle öğretmen ve öğretmen adaylarının donanık olmaları gereken bilgi ve becerilerin de daha iyi tanımlanmasını ve dolayısıyla üniversite ile iş hayatı arasında bir köprü kurulmasına yardım edeceği öngörülmektedir (Avrupa Komisyonu, 2013, s. 17; Eraut, 1998, ss.130-131; Mansfield, 2004, s.303). Böylece, öğretmen eğitimi programlarının içeriğinin belirlenmesi ve

değerlendirilmesinde nelere dikkat edilmesi gerektiği konusunda ilgililere ve paydaşlara yol gösterici bir rol oynanabilecektir.

Yeterlik/yeterlilik ve yetkinlik kavramlarının farklı biçimlerde kullanılması sonucu nasıl bir anlam karmaşası yaşanabileceği ve bu konudaki kavram tutarsızlığının somutlaştırılması amacıyla çalışmanın bundan sonraki bölümünde adı geçen kavramların Türkçe kullanımlarından örnekler sunulmaktadır. Doküman incelemesine dayanan bu çalışmada incelenen Türkçe kaynaklar resmî kurumların çalışmaları ve raporları ile bu konuda çalışmalar gerçekleştirmiş olan ulusal araştırmacıların çalışmalarından oluşmaktadır.

Ulusal Alanyazında Yeterlik/Yeterlilik/Yetkinlik Kavramları

Kavramların daha iyi anlaşılabilmesi için öncelikle Türk Dil Kurumu'nun (TDK) bu kavramları nasıl tanımladığına bakılmıştır. TDK “yeterlik”, “yeterlilik” ve “yetkinlik” sözcüklerini aşağıda gösterildiği biçimde tanımlamaktadır (TDK, 2020):

Yeterlik: yeterlilik

Yeterlilik 1: yeterli olma durumu, yeterlik

Yeterlilik 2: bir işi yapma gücünü sağlayan özel bilgi, ehliyet, yeterlik

Yeterlilik 3: görevi yerine getirme gücü, kifayet, yeterlik

Yetkinlik: yetkin olma durumu, olgunluk, kemal, mükemmeliyet

Yukarıdaki örneklerde görüldüğü üzere TDK “yeterlik” kavramı için tek bir tanımlamada/açıklamada (yeterlilik) bulunmaktadır. TDK “yeterlilik” kavramı için ise üç farklı tanım yapsa da her tanımın sonuna “yeterlik” tanımlaması getirmektedir. Diğer bir ifadeyle, her iki sözcüğü de birbirinin eş anlamlısı kabul etmektedir. TDK “yetkinlik” kavramını ise aynı açıklama içinde “yetkin olma durumu, olgunluk, kemal, mükemmeliyet” ifadeleriyle tanımlanmaktadır.

Bu çalışma kapsamında ele alınan kavramalardan biri olan “yeterlik” Millî Eğitim Bakanlığı'nın (MEB) yayımladığı belgelerde sıklıkla kullanılan bir kavramdır. MEB yeterlik/yeterlilik kavramlarıyla ilgili olarak yalnızca yeterlik kavramını tercih etmekte ve sözcüğün çoğulu olarak “yeterlikler” ifadesini kullanmaktadır. Aşağıda MEB'in 2006 ve 2017 yıllarında yayımladığı “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri” belgelerinde kavramı nasıl kullandığı gösterilmiştir:

“Öğretmenlik mesleğinin niteliğinin yükseltilmesi, öncelikle öğretmenlerin sahip olması gereken genel ve özel alan yeterliklerin bilinmesi, daha sonra, bu yeterliklerin, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim programlarıyla, öğretmen adaylarına ve öğretmenlere kazandırılması ile mümkündür” (MEB, 2006, s. 1).

“Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri'nin öğretmen yetiştirme ve geliştirme sürecindeki paydaşlara temel bir referans olması amaçlanmaktadır.....önemli bir çerçeve belge olan yeterlikler, öğretmenlerimiz açısından da kişisel ve mesleki gelişim konusunda bir rehber niteliği taşımaktadır” (MEB, 2017, s. I).

“Yeterlik Göstergesi: Yeterliklere sahip olabilme düzeyini ortaya koyan bilgi, beceri, tutum ve davranışlardır” (MEB, 2017, s. II).

“Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerinin yayımlanması sonrasında 23/04/2008 tarihinde Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi, Avrupa Yeterlilikler Çerçevesini

kabul etmiştir. ...Ülkelerin Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi ile ilişkili şekilde ulusal yeterlilik çerçeveleri oluşturmaları istenmiştir...böylelikle “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ) yürürlüğe girmiştir. ...Bologna süreci hedeflerine yönelik olarak “Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi” ve “Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi Temel Alan Yeterlilikleri” 13/01/2011 tarihinde kabul edilmiştir” (MEB, 2017, s. 7).

Yukarıdaki ilk üç örnekte görüldüğü üzere MEB kendi kaynaklarında tekil olarak “yeterlik”, çoğul olarak ise “yeterlilikler” sözcüklerini kullanmaktadır. Ancak Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinden (TYÇ) alıntı yaptığı son örnekte sözcüğü değiştirmemiş ve TYÇ’nin kullandığı biçimde “yeterlilik” (tekil) ve “yeterlilikler” (çoğul) olarak kullanmıştır.

Yeterlik/yeterlilik ifadeleri söylenildiğinde akla ilk gelen kurumlardan biri de Meslekî Yeterlilikler Kurumu’dur (MYK). MYK “yeterlik” sözcüğünü kullanmamakta ve yalnızca “yeterlilik”, çoğul olarak da “yeterlilikler” sözcüklerini kullanmaktadır. Aşağıda bunu örnekleyen bir alıntıya yer verilmiştir:

“Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ), Türkiye’deki yeterliliklerin sınıflandırılmasını sağlayan bütünleşik tek bir yapı olarak, kalite güvencesi sağlanmış ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim dâhil, tüm eğitim ve öğretim programları ve diğer öğrenme yollarıyla kazanılan tüm yeterlilikleri kapsayacak şekilde tasarlanmıştır. TYÇ, Millî Eğitim Bakanlığının (MEB) sorumlu olduğu yeterlilikler, Meslekî Yeterlilik Kurumu (MYK) sorumluluğundaki yeterlilikler, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) koordinasyonu ve denetiminde sunulan yükseköğretim yeterlilikleri başta olmak üzere diğer sorumlu kurumların sorumlu olduğu yeterlilikleri de içermektedir. Ülkemiz iş piyasasında şu anda var olan ve gelecekte gereksinim duyulacak birçok meslekî yeterlilik, TYÇ kapsamında yer alacaktır. TYÇ’de, MEB ve MYK’nın yeterlilik sistemleri ile Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ) yer almaktadır” (MYK, 2015, s.16).

MYK ayrıca bir kişinin işinde yeterli olması durumunu “yetkinlik” sözcüğü ile açıklamakta ve kavramı şu şekilde tanımlamaktadır:

“Yetkinlik: TYÇ kapsamında "yetkinlik"; bilgi ve becerilerin bir çalışma veya öğrenme ortamında sorumluluk olarak ve/veya özerk çalışma göstererek kullanılması, öğrenme gereksinimlerinin belirlenmesi ve karşılanması, toplumsal ve etik meselelerin ve sorumlulukların dikkate alınması olarak tanımlanmıştır” (MYK, 2015. s.19).

Ancak “yeterlik” ve “yeterlilik” kavramlarından ayrı olarak üçüncü bir kavram olarak ortaya çıkan “yetkinlik” ifadesi TYÇ’nin İngilizce yayımlanan belgesinde ise bir başka bilindik kavram olan ve önceki örneklerde de gösterildiği gibi “yeterlik” ya da “yeterlilik” kavramlarının karşılığı olarak kullanılan “competence” kelimesi ile açıklanmaktadır. Aynı kavram (competence) ve açıklaması aşağıda gösterildiği biçimde İngilizceye çevrilmiştir:

“Competence: Under the scope of TQF, “competence” is defined as utilisation of knowledge and skills in an area of work or learning by taking responsibility and/or displaying autonomy, determination and satisfaction of learning requirements; taking into consideration the social and moral issues and responsibilities” (MYK, 2015, s. 16).

Yukarıda verilen “yetkinlik” örneği ve onun karşılığı olarak kullanılan “competence” ifadesi ise durumu kelimelerin Türkçe-İngilizce ve İngilizce-Türkçe karşılıkları açısından daha da karmaşık hale getirmektedir. MYK bir istisna olarak “yetkinlikler” ifadesini de kullanmaktadır. Avrupa Komisyonunun Hayat Boyu Öğrenme kapsamında belirlediği temel ya da anahtar yeterlilikler/yeterlilikler için MYK “anahtar yetkinlikler” ifadesini kullanmaktadır. “Anahtar yetkinlikler” ya da “yetkinlikler” tanımı MYK’nın yalnızca Avrupa Komisyonu’nun 2006 yılında

aldığı tavsiye kararlarında belirttiği sekiz anahtar yeterlik/yeterlilik için kullanılmaktadır. Söz konusu bölüm aşağıda gösterilmektedir:

“Anahtar Yetkinlikler ve Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi”

“Anahtar yetkinlikler, hayat boyu öğrenme kapsamında her bireyin kazanması beklenen tanımlanmış sekiz yetkinliktir. Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyinin 18/12/2006 tarihli ve 2006/962/EC sayılı “Hayat Boyu Öğrenme İçin Anahtar Yetkinlikler” Hakkındaki Tavsiye Kararının ekinde “Hayat Boyu Öğrenme İçin Anahtar Yetkinlikler–Avrupa Referans Çerçevesi” yer almaktadır. Bu çerçeve, sekiz anahtar yetkinliği belirlemekte ve her bir yetkinliğe ilişkin temel bilgi, beceri ve davranışları tanımlamaktadır” (MYK, 2015, s. 26).

Avrupa Parlamentosu, Eğitim ve Kültür Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan bu belgede (MYK, 2015) yeterlik/yeterlilik kavramı için “competence” ifadesi kullanılmaktadır. MYK’nın bu sekiz yeterlik/yeterlilik için neden “yetkinlikler” ifadesini kullandığı açık değildir. Avrupa Parlamentosunun söz konusu belgesinde “yeterlik” kavramı aşağıda gösterildiği şekilde kullanılmaktadır:

“Competences are defined as a combination of knowledge, skills and attitudes appropriate to the context... Key competences are those which all individuals need for personal fulfilment and development, employability, social inclusion and active citizenship,” (Yeterlikler bilgi/beceri ve tutumların bağlama uygun bir biçimde birleşimi olarak tanımlanmaktadır... Anahtar yeterlikler tüm bireylerin kişisel tatmin ve gelişmesi, istihdamı, sosyal kapsayıcılığı ve etkin vatandaşlığı için gerekli olan yeterlikler/yeterliliklerdir.)

“The Reference Framework sets out eight key competences: (Referans Çerçeve sekiz temel yeterlik ortaya koymaktadır) (Competences, K., 2018, s. 5).

Türkiye’deki bazı resmî kurumların yeterlik/yeterlilik/yetkinlik kavramlarını kullanım biçimleri örneklendirildikten sonra bireysel çalışmalarda nasıl ele alındığı ve kullanıldığı incelenmiştir. Aşağıda ulusal alanyazında araştırmacıların yeterlik/yeterlilik/yetkinlik kavramlarını nasıl kullandığı gösterilmektedir.

Özcan (2013) yeni bir öğretmen eğitimi model önerisi sunduğu çalışmasında yeterlik/yeterlilik kavramlarından yalnızca “yeterliliği” kullanmaktadır.

“Öğretmen yeterlilikleri (standartları), öğretmenlerin neleri bilmesi, neleri yapabilmesi ve hangi değer ve davranışları sergilemesi gerektiğini gösteren ölçüt tanımlardır. Aşağıda tanımlanan öğretmen yeterlilikleri 21. yüzyılın ilk yarısında görev yapacak Türk öğretmenlerinin sahip olması gereken bilgi, beceri ve mesleki değerleri tanımlamaktadır. Bu yeterlilikler; ... öğretmen yeterlilikleri ile örtüşmektedir” (Özcan, 2013, s. 65).

Şişman (2009) da benzer biçimde yeterlik / yeterlilik ifadelerinden “yeterliliği” kullanmaktadır. “Öğretmen Yeterlilikleri: Modern Bir Söylem ve Retorik” isimli çalışmasında Şişman (2009) kavramın tekili için “yeterlilik”, çoğulu için ise “yeterlilikler” sözcüklerini tercih etmekte ve çalışmanın tamamında bu kavramları aynı biçimde kullanmaktadır. Bunun yanında Şişman aşağıdaki başlıkta da görüleceği üzere “yeterlilik” kavramının karşılığı olarak İngilizce “competency” sözcüğünü ve çoğulu olarak ise “competencies” sözcüğünü kullanmaktadır. Şişman’ın (2009) çalışmasından bazı alıntılar aşağıda gösterilmektedir:

“Öğretmen Yeterlilikleri: Modern Bir Söylem ve Retorik”

“Teacher’s Competencies: A Modern Discourse and the Rhetoric”

“Öğretmen yeterlilikleri ifadesi, öğretmenlerin bilgi, beceri, tutum, değer, davranış gibi yönlerden sahip olmaları öngörülen özellikler ya da nitelikler bütününe ifade etmek için kullanılmaktadır. Öteden beri öğretmenlerin yeterlilik sahibi olmaları öngörülen alanlar, konu alanı bilgisi, meslek bilgisi, genel kültür olmak üzere üç başlık altında toplanmakta idi” (Şişman, 2009, s. 68).

“Yeterlilik ya da standart temelli öğretmen imajının, özellikle piyasa odaklı politik, kültürel, ekonomik gelişmelerle ilişkili olduğu söylenebilir. Öğretmen yeterlilikleri, öğretmenin bireysel performansına ve bunun ölçülmesine vurgu yapar. Bu nedenle yeterliliklerle birlikte performans göstergeleri de belirlenmektedir” (Şişman, 2009, s. 68).

Yeterlik/yeterlilik kavramları bazı kaynaklarda birbirlerinin yerine kullanılmakta ve aynı kaynak içinde hem “yeterlilik” hem de “yeterlik” ifadeleri yer almaktadır. Kavramları ilk çalışan ve kullanan araştırmacılardan olan Külahçı (1984) “Öğretmen Yetiştirmede Yeterliğe Dayalı Eğitim Yaklaşımı” başlıklı çalışmasında aynı kavram için farklı karşılıklar kullanmaktadır. Aşağıdaki örnekler bu durumu göstermektedir:

“Yeterliğe dayalı öğretmen eğitimi önerenler...ileri sürmektedirler” (Külahçı, 1984, s. 19).

“Halbuki diğer programda yeterlilik esas alınır. Yeterlilik de daha çok kapasite ve yeteneği belirlemekte...” (Külahçı, 1984, s. 20).

“...öğrencilerin sergilemesi, göstermesi gereken (bilgi, beceri ve davranışlar) yeterlilikler...” (Külahçı, 1984, s. 20)

“Yeterliliklerin değerlendirilmesinde kullanılan ölçütler...” (Külahçı, 1984, s. 21).

“Bu noktayı açıklığa kavuşturmak için soru sorma yeterliğini örnek olarak ele alalım.” Öğretmen adayı, bu yeterlik ile ilgili olarak değerlendirildiğinde soru sormaya ilişkin bilgisi yerine, soru sorma şekline bakılacaktır” (Külahçı, 1984, s. 24).

“Görüldüğü gibi bu yeterlikler, öğretmen eğitimi ile ilgili olanlar için hiç de yabancı değildir. Gerçekte bu yeterlikler, tüm öğretmen yetiştirme programlarında yer alır” (Külahçı, 1984, s. 24.)

“Öğretmen yeterliklerinin belirlenmesi için çeşitli yollar kullanılabilir” (Külahçı, 1984, s. 26).

Yukarıdaki örneklerde görüldüğü üzere “yeterlik/yeterlilik” ve “yeterlikler/yeterlilikler” ifadelerinden hangisinin “competence/competences” hangisinin “competency/competencies” anlamlarında kullanıldığı belirtilmemiştir. Yukarıdaki örneklerde “yeterlik/yeterlilik, yeterlikler/yeterlilikler” sözcükleri aynı anlama gelmekte ve birbirlerinin eş anlamlısı olarak kullanılmaktadır.

Şeker ve diğerleri, (2005) öğretmen adaylarının öğretmen yeterliliklerini nasıl değerlendirdiklerini inceledikleri araştırmalarında hem yeterlik hem yeterlilik hem de yetkinlik sözcüklerini birbirlerinin yerine kullanmıştır. Bunlara yönelik örnekler aşağıda verilmiştir:

“...öğretmenlerin konu yeterlikleri, kişilik özellikleri, ...iletişim ve rehberlik becerileri gibi yeterliklere sahip öğretmenlerin istedik öğretmenler oldukları düşünülür. Şüphesiz ki bu yeterlikler listesini uzatmak olasıdır” (Şeker ve diğerleri, 2005, s. 240).

“Genel olarak öğretmen adayları kendilerini, okul uygulama öğretmenlerini ve arkadaşlarını öğretmenlik yeterliliklerinde yeterli görmektedirler” (Şeker ve diğerleri, 2005, s. 250).

“...genel olarak öğretmenlik yeterlik ölçütleri kapsamında fakülte öğretim elemanlarını yeterli olarak algılamaktadırlar” (Şeker ve diğerleri, 2005, s. 250).

“Diğer yandan performansta başarısızlık algısı yetkinlik inançlarını azaltmakta ve performansın gelecekte de yetersiz olacağı beklentisini oluşturmaktadır” (Şeker ve diğerleri, 2005, s. 250).

Karacaoğlu (2008, 2009) da öğretmenlik mesleği ve öğretmenlerin sahip olması gereken nitelikleri incelediği çalışmalarında yeterlik/yeterlilik kavramlarını kullanan araştırmacılarıdır. Araştırmacı bir yıl arayla gerçekleştirdiği çalışmalarda 2008 yılında “yeterlilik/yeterlilikler” kavramlarını kullanırken 2009 yılında yayımladığı çalışmasında “yeterlilikler” ifadesini kullanmıştır.

“...öğretmenlerin yeterliliklerinin arttıkça daha nitelikli öğrencilerin yetiştirilebileceği vurgulanmaktadır.” (Karacaoğlu, 2008, s. 73).

“Öğretmen yeterliliklerinin, eğitim hizmetlerine etkisi ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan araştırmalarda görülmektedir” (Karacaoğlu, 2008, s. 73).

“Öğretmen yeterlilikleri konusunda yapılan araştırmalar incelendiğinde, birçok uzmanın bu konuyu farklı ele aldığı görülmektedir” (Karacaoğlu, 2009, s. 64).

“Uluslararası alanyazında öğretmen davranışları ve yeterlilikleri konusunda çok sayıda çalışma yer almaktadır” (Karacaoğlu, 2009, s. 65).

Bazı çalışmalarda ise yalnızca “yeterlilik/yeterlilikler” ifadeleri yer almaktadır. Aşağıda Türk Eğitim Derneği'nin (TED) 2009 yılı raporundan ve Özer ve Gelen'in (2008) çalışmalarından örnekler verilmiştir:

“Bu çalışmada, ...öğretmen yeterlilikleri kavramının kullanılması tercih edilmiştir” (TED, 2009, s. 3).

“Öğretmen yeterlilikleri; öğretmenlerin neleri bileceği ve neleri yapabileceği konusu, öğretmen eğitimi ve öğretmenlerin öğrenci başarısı üzerindeki etkileri ile ilgili araştırmaların odağı haline gelmiştir (TED, 2009, s. 4).

“Öğretmenlerin edinmeleri gereken yeterlilik ya da niteliklerin neler olması gerektiği, bu yeterlilik ve nitelikleri ne ölçüde edinmeleri gerektiği veya öğretmenlik mesleği genel yeterliliklerinin nasıl öğrenileceği ve geliştirileceği, oldukça geniş konulardır” (Özer ve Gelen, 2008, s. 41).

Barış (2013) yetişkin eğitimcilerinin yeterliliklerini (yeterliliklerini) tartıştığı çalışmasında “yeterlilik/yeterlilik/yeterlilik” kavramlarını ayrıntısıyla ele alan araştırmacılarıdır. Barış (2013) bu kavramları tanımlamakta ve ne anlamlara geldiğini açıklamaktadır. “Yeterlilik” ile ilgili tanımlamaları bu makaledeki tanımlamalarla kısmen örtüşse de “yeterlilik” ile ilgili açıklamaları gerek bu makalede ele alınan “yeterlilik” anlayışı ile gerekse kelimenin kökeni itibarıyla (competency) farklılıklar göstermektedir. Bu konu bir sonraki bölümde yine ele alınacaktır. Barış “yeterlilik” ifadesi için İngilizcedeki “qualification” sözcüğünü kullanmaktadır. Ancak giriş bölümünde açıklandığı üzere yeterlilik/yeterlilik sözcükleri için İngilizcede “competence/competency” sözcükleri tercih edilmektedir. Aşağıdaki ifadeler Barış'tan (2013) alınan örneklerdir:

“Yeterlilik (competence) ve yeterlilik (qualification) kavramları ise köken itibarıyla farklı olmamakla birlikte ifadesel benzerlikleri bakımından sıklıkla karıştırılan iki kavramdır” (Barış, 2013, s. 155).

“Yeterlilik, alanyazında ‘yetkinlik’ olarak da ifade edilen bir kavram olup...” (Barış, 2013, s. 155).

“Yeterlilik ise alanyazında ‘nitelik’ olarak da ifade edilen bir kavram olup ‘bir mesleği yapmak için gerekli bilgi, beceri ve yeterlilikten oluşan öğrenme çıktıları standardının

resmi ifadesi, yeterliği de kapsayan bir üst kavram' şeklinde ifade edilebilir" (Barış, 2013, s.155).

Yeterlik/yeterlilik bağlamında İngilizcedeki "competency" sözcüğü için "yetkinlik" karşılığını kullanan araştırmacılar da bulunmaktadır. Güneş (2012) Bologna Süreci ile birlikte yükseköğretimde öngörülen beceri ve yeterlilikleri ele aldığı çalışmasında genel kullanımın aksine "yeterlik/yeterlilik" ifadelerine yer vermemekte ve yalnızca "yetkinlik" sözcüğünü tercih etmektedir. MYK'nın yukarıda da gösterildiği biçimde Avrupa Birliği'nin önerdiği sekiz temel yeterlilik için "yetkinlik/anahtar yetkinlikler" (MYK, 2015, s. 17) ifadelerini kullanması gibi Güneş de "yeterlik/yeterlilik" sözcükleri için "yetkinlik/yetkinlikler" ifadelerini kullanmaktadır. Ancak İngilizce başlıkta "Competencies" ifadesi yer almaktadır ki bu çalışmanın yazarlarına göre farklı bir anlam ifade etmektedir. Aşağıdaki örnekler Güneş'ten (2012) alıntılanmıştır:

"Skills and Competencies Set Forth by Bologna Process in Higher Education"

"Öğrencilere çeşitli bilgi ve becerilerin yanında, bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme, öğrenme, iletişim ve sosyal yetkinlik, alana özgü ve mesleki yetkinlik gibi yetkinlikler kazandırma amaçlanmaktadır" (Güneş, 2012, s. 1).

"Böylece eğitim sürecinde öğrencilerin çeşitli beceri ve yetkinliklerini geliştirme ön plana çıkmıştır" (Güneş, 2012, s. 2).

Ulusal alanyazınla ilgili son olarak ise "yeterlik/yeterlilik/yetkinlik" kavramları için farklı karşılıklar kullanan araştırmalar da bulunmaktadır. "Yeterlik/yeterlilik" için "competence/competency" karşılığı yerine "sufficiency" veya "adequacy" gibi karşılıkları kullanan araştırmalara da rastlanmaktadır. Ancak bu ifadeler "yeterlik/yeterlilik" sözcüklerini anlam olarak karşılamamaktadır. Aşağıda bu konuyla ilgili örnekler verilmektedir:

"Öğretmenlerin Yeterlilik Algıları / The Perceptions of Teachers' Sufficiency" (Karacaoğlu, 2008)

"Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliliklerine Sahip Olma Düzeyleri Hakkında Öğretmen Adayları ve Öğretmenlerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi/Having General Adequacy of Teaching Profession Evaluation of the Views of Teacher Candidates and Teachers About Their Level" (Özer ve Gelen, 2008).

Çalışmanın bir sonraki bölümünde "competence/competency/competent" gibi yabancı kökenli sözcüklerin yine bazı yabancı kaynaklarda nasıl kullanıldığı ve aynı kavram karmaşasının yabancı alanyazında da yaşandığı gösterilmiştir.

Uluslararası Alanyazında Yeterlik/Yeterlilik Kavramları

Ulusal alanyazında "yeterlik/yeterlilik" kavramları ya da bu kavramların anlamlarına ve kullanımına yönelik bazı kavram karmaşasının olması doğal karşılanabilir. Çünkü bu sözcükler genellikle eğitim bilimleri ve insan kaynakları ile ilgili yabancı kaynaklardan alınarak kullanılmaktadır. Bazen de kelimenin tam karşılığının ne olduğu yeterince kontrol edilmeden İngilizceye çevrilmekte ve bu kavramları tam olarak karşılamayan sözcükler tercih edilebilmektedir. Ancak uluslararası alanyazında ve hatta İngilizce konuşulan ülkelerde de aynı kavram karmaşasıyla karşılaşmaktadır.

Bu kavram karmaşasına ilk örnek Avrupa Komisyonu Eğitim ve Kültür Genel Direktörlüğü tarafından yayımlanan "*Literature Review. Teachers' core competences: requirements and development*" (Caena, 2011) adlı rapordur. Öğretmenlerin genel yeterliklerinin/yeterliliklerinin neler olması gerektiğinin incelendiği bu raporda yazar Avrupa

Komisyonu'nun ilgili diğer belgelerine de atıfta bulunmaktadır. Bunu yaparken "competence" ve "competency" sözcüklerini (çoğul olarak "competences/competencies") kullanmaktadır. Fakat bunlar bilinçli tercihler olarak görünmemektedir. Raporun farklı bölümlerinde aynı kavram için (yeterlik veya yeterlilik) "competence/competences" ve "competency/competencies" sözcükleri kullanılmaktadır. Bu sözcüklerin Türkçedeki hangi karşılıkla kullanıldığı tam olarak anlaşılamamaktadır. Aşağıda buna yönelik örnekler gösterilmiştir:

"Philosophical approaches and recent trends in the debate on teacher competences" (Caena, 2011, s. 3).

"EU priorities for improving Teacher Quality ...recall the need to improve teacher competencies..." (Caena, 2011, s. 3).

"The eight key competences for LLL are defined as follows:" (Caena, 2011, s. 3).

"The European document also highlights the interplay of the three areas making up each competence" (Caena, 2011, s. 4).

"Each key competency, to be qualified ...must contribute to valued social and individual outcomes;" (Caena, 2011, s. 5).

"...it aims at defining cross-cultural key competencies as a framework..." (Caena, 2011, s.5)

Yukarıdaki alıntılarda yazar Türkçedeki "öğretmen yeterlikleri / öğretmen yeterlilikleri" anlamlarına gelebilecek "teacher competences/teacher competencies" ifadelerini kullanmaktadır. Kavramları tekil isim olarak "competence" ve "competency" biçiminde kullanmaktadır. Bunlardan hangisinin "yeterlik" hangisinin "yeterlilik" olduğu ya da aralarında bir farkın olup olmadığı anlaşılamamaktadır. Ayrıca Caena (2011) bu raporda daha önceki bölümlerde de bahsedilen ve Türkçede "anahtar yeterlikler/anahtar yeterlilikler/anahtar yetkinlikler" ifadeleri ile kullanılan "key competences/key competencies" ifadeleri için her ikisini de aynı sayfa içerisinde aynı anlamda kullanmaktadır. Hatırlanacağı üzere aynı kavram (key competences/key competencies) Avrupa Komisyonu'nun bu konudaki orijinal metninde "key competences" olarak kullanılmıştı (Competences, K., 2007, s. 3). Ancak aşağıda verilen diğer örneklerde de görüleceği üzere hem "key competences" hem de "key competencies" kullanımları oldukça yaygındır.

Avrupa Komisyonu'nun (2013) "*Education and training: Supporting teacher competence development for better learning outcomes*" isimli bir başka raporunda da aynı kavramlar küçük farklarla benzer şekilde kullanılmaktadır. Öğretmen yeterliğinin / yeterliliğinin nasıl geliştirilebileceğinin tartışıldığı bu raporda bir önceki raporda olduğu gibi hem "*teacher competences*" hem de "*teacher competencies*" ifadeleri yer almaktadır. Bunun yanında Türkçede "yeterlik çerçevesi" ya da "yeterlilik çerçevesi" ifadeleri ile kullanılan terimler bu raporda "competence framework" ve "competency framework" olarak kullanılmaktadır. Ancak yine bu ifadelerden hangisinin Türkçede hangi karşılıkla kullanıldığı belli değildir. Aşağıda bunlarla ilgili örnekler verilmiştir:

"The main purpose of these competence frameworks is to provide a guideline for..." (Avrupa Komisyonu, 2013, s. 53).

"The teaching council sees the development of a teacher competency framework for all ..." (Avrupa Komisyonu, 2013, s. 54).

“The development of teacher competences has evolved over a number of years in key stages” (Avrupa Komisyonu, 2013, s. 54).

“The stages in developing teacher competencies included the following aspects:” (Avrupa Komisyonu, 2013, s. 54).

Başarılı bir yaşam ve sağlıklı işleyen bir toplumda bireylerin hangi anahtar yeterliliklere sahip olması gerektiğini açıklayan bir başka kaynakta (Rychen ve Salganik, 2003) da yukarıdakine benzer bir terminoloji karmaşası gözükmemektedir. Aşağıda aynı yazarların bir yıl arayla kavramları nasıl kullandığı gösterilmektedir:

“Definition and selection of competencies: Theoretical and conceptual foundations (DeSeCo). Summary of the final report:” Key Competencies for a Successful Life and a Well-Functioning Society.” (Rychen ve Salganik, 2003).

“What competencies – apart from reading, writing, and computing – are necessary for individuals..?” (Rychen ve Salganik, 2003, s. 2).

“Based on theoretical and conceptual approaches to competence...” (Rychen ve Salganik, 2003, s. 3)

“legitimate set of key competencies is the result of a process of analysis...” (Rychen ve Salganik, 2003, s. 5).

“Finally DeSeCo recognizes that multiple approaches to the Notion of key competence exist” (Rychen ve Salganik, 2003, s. 6).

Yukarıdaki alıntılarda görüldüğü üzere yazarlar “competence, competencies, key competence, key competencies” ifadelerini birbirlerinin yerine kullanmaktadır. Bu ifadeler arasında bir anlam ya da kullanım farkının olup olmadığı belli değildir. Bir diğer deyişle hangi sözcüğün “yeterlik/yeterlilikler”, hangisinin “yeterlilik/yeterlilikler” olduğu veya Türkçeye hangi karşılıklarıyla tercüme edilmeleri gerektiği anlaşılammamaktadır. Aynı araştırmacılardan biri olan Rychen (2004) kavramları bu defa farklı bir çalışmada yine benzer olmakla birlikte bazı değişikliklerle kullanmaktadır. Rychen bir önceki çalışmasının başlığında (Rychen ve Salganik, 2003) “anahtar yeterlikler/yeterlilikler/yetenlikler” için “key competencies” ifadesini kullanırken bu defa (2004) başlıkta “key competences” ifadesini kullanmaktadır. Ancak metin içerisinde aynı kavram için “key competencies” ifadesini de kullanmaktadır. Aşağıda bu çalışmadan alıntılara yer verilmiştir.

“Necessary steps in the definition and selection of key competences” (Rychen, 2004, s. 318).

“Competences develop beyond the school context throughout life...” (Rychen, 2004, s. 318).

“...DeSeCo resulted in a comprehensive frame of reference to situate current and future key competencies in a larger conceptual context” (Rychen, 2004, s. 321).

Avrupa Komisyonu’na ait belgelerin yanında Uluslararası Ekonomik İşbirliği Ve Kalkınma Örgütü’nün (OECD) eğitim ile ilgili yayın ve raporlarında da aynı kavram karmaşası devam etmekte ve bir dil birliği sağlanamamaktadır. “Yeterlik/yeterlilik” ve “yeterlikler/yeterlilikler” ifadelerinin karşılığı olarak “competence/competency” ve “competences/competencies” ifadeleri kullanılmakla birlikte hangisinin hangi karşılık için kullanıldığı anlaşılammamaktadır. İfadeler genellikle birbirlerinin yerine kullanılmaktadır. Aşağıda farklı tarihlerdeki OECD kaynaklarında geçen ifadelerin yer aldığı alıntılar sunulmuştur:

“...teachers’ individual characteristics and competences and the features of individual classes” (OECD, 2009, s.123).

“...competencies of individual teachers, the features of the specific class and their interaction may play a significant role” (OECD, 2009, s. 108).

“...through a competency-based teaching career ladder that...” (Schleicher, 2011, s. 32.)

“...teacher interviews and portfolios, parental ratings, competence-based tests...” (Schleicher, 2011, s. 35.)

“...they must have demonstrated their competence to secure their license to teach...” (OECD, 2013, s. 18.)

“National norms and standards (competency framework in form of a ministerial order)” (OECD, 2013, s. 22).

“they reflect the need to ...in what is a competency-based professional career ladder” (OECD, 2013, s. 70).

“Professional competence” is demonstrated when mastery of situations is dependent on...” (Schleicher, 2016, s. 27).

“So it is helpful to look at issues surrounding professional competency from the teachers’ perspective” (Schleicher, 2016, s. 27).

Yukarıdaki örneklerde “competence” ve “competency” sözcüklerinin birbirinin yerine kullanılmasının yanında “yeterliliğe / yeterliğe dayalı” eğitim anlamlarında “competence-based” ve “competency-based” ifadeleri de kullanılmaktadır. Dikkat edilirse bazı yıllarda “competency-based” olarak kullanılan ifade bazı yıllar “competence-based olarak kullanılmaktadır. OECD eğitim raportörü olan Schleicher de iki ayrı raporunda “mesleki yeterlik/yeterlilik” için iki ayrı ifadeyi - “professional competence” ve “professional competency” - birbirinin yerine eş anlamlı sözcükler olarak kullanmıştır.

Resmî kurumların belge ve raporlarının yanında mesleki yeterlilikleri çalışan araştırmacıların yayınlarında da kavramlar birbirlerinin yerine kullanılmakta ve bir tutarlılık sağlanamamaktadır. Aşağıda yazarların aynı kaynak içerisinde kavramları nasıl kullandıkları örneklerle gösterilmiştir:

“European Commission’s commitment to the identification of key competencies for education and training...” (Crick, 2008, s. 311).

“...the notion of competences to the fore, worldwide, and then report on the EU’s framework for competences” (Crick, 2008, s. 311).

Yukarıdaki alıntılar Birleşik Krallık’ta Bristol Üniversitesi’nde çalışan Crick’in (2008) Avrupa Komisyonun önerdiği sekiz anahtar yeterliğin/yeterliliğin eğitime nasıl uyarlanabileceğini tartıştığı makalesinden alınmıştır. Görüldüğü üzere Britanyalı yazar aynı sayfa içinde yeterlik/yeterlilik anlamında hem “competence” hem de “competency” sözcüğünü kullanmaktadır. Britanya kaynaklı (University of Westminster, Londra ve King’s College, Londra) bir başka çalışmada da Brockmann, Clarke ve Winch (2008) mesleki eğitimin üç farklı Avrupa ülkesinde nasıl farklılaştığını açıkladıkları makalelerinde “competence / competency” kavramlarını açıklamaktadırlar:

“...lifelong learning and developments towards competence-based approaches in particular...” (Brockmann ve diğerleri, 2008, s.548).

“...competencies in initial VET are linked to curricula...” (Brockmann ve diğerleri, 2008, s.552).

“the Framework grades qualifications according to eight reference levels and across three dimensions: knowledge, skills and competences” (Brockmann ve diğerleri, 2008, s.548).

Yukarıdaki alıntılarda görüldüğü üzere yazarlar hem “competences” hem de “competencies” ifadelerini çoğul isim olarak kullanmaktadırlar. Ancak hangisinin yeterlikler hangisinin yeterlilikler anlamında kullanıldığı ya da böyle mi tercüme edilmesi gerektiği belli değildir. Yazarlar ayrıca “yeterliğe/yeterliliğe dayalı” (eğitim) için “competence-based” ifadesini kullanmaktadır. Fakat yukarıdaki örneklerden de hatırlanacağı gibi aynı ifade için bazı araştırmacılar “competency-based” ifadesini de kullanabilmektedir.

Belçikalı araştırmacılar Koenen ve diğerleri (2015) on yıllık bir uygulamanın ardından Belçika’da “yeterliğe/yeterliliğe dayalı eğitimin” yükseköğretim sistemindeki durumunu değerlendirdikleri çalışmalarında “yeterlik/yeterlilik” kavramlarını sıklıkla kullanmışlardır. Aşağıda bunlarla ilgili örneklere yer verilmiştir:

“The idea of competences was introduced in higher education...” (Koenen ve diğerleri, 2015, s.1).

“...graduating students have obtained the necessary competencies that support their respective...” (Koenen ve diğerleri, 2015, s.1).

“The revival of Competence-Based Education (CBE) is connected with...” (Koenen ve diğerleri, 2015, s.1).

“However, ICT and Media courses could be more competency-based due to the fact...” (Koenen ve diğerleri, 2015, s.9).

Yukarıdaki örneklerde araştırmacılar “yeterliğe/yeterliliğe dayalı eğitim” için hem “competence-based” hem de “competency-based” ifadelerini kullanmaktadır. Ayrıca aynı kaynak içerisinde hem çoğul isim olarak hem “competences” hem de “competencies” sözcüklerini kullanmışlardır. Bu durumda hangi ifadenin hangi karşılıkla (yeterlik/yeterlilik ve yeterliğe dayalı/yeterliliğe dayalı) anlaşılması gerektiği net değildir.

Avrupa’da gerçekleştirilmiş bir başka çalışmada Hollandalı ve Alman araştırmacılar dört farklı Avrupa ülkesinde “yeterlik/yeterlilik” kavramının ne anlam ifade ettiğini ve mesleki eğitimde nasıl kullanıldığını araştırmışlardır. Mulder, Weigel ve Collins (2007) çalışmalarında “competence / competences”, “competency/competencies” kavramlarını “yeterlik/yeterlilikler” ve “yeterlilik/yeterlilikler” anlamlarında kullanmışlardır. Fakat yukarıdaki örneklerde olduğu gibi kavramların hangi Türkçe karşılıkla kullanıldığı, hangi anlama geldiği ya da aralarında bir anlam farkının olup olmadığı anlaşılabilir değildir. Bu çalışmadan bazı örnek kullanımlar aşağıda gösterilmiştir:

“...the concept of competence decreases the value of knowledge...” (Mulder ve diğerleri, 2007, s. 67).

“Competences in this respect are acquired through training and development...” (Mulder ve diğerleri, 2007, s. 69).

“McClelland’s competency approach (1973) advocated the use of the concept of competence...” (Mulder ve diğerleri, 2007, s. 69).

“Competencies are being emphasized so strongly that...” (Mulder ve diğerleri, 2007, s. 77).

“Competence” ve “competency” kavramlarının birbirlerinin yerine tekil ve çoğul olarak kullanıldığı çalışmalara başka ülkelerden ve araştırmacılardan da örnekler verilebilir (Alvarez ve Espasa, 2010; Danielson, 1996; Guasch, Jeris, John, Isopahkala, Winterton ve Anthony, 2005; Lee, 2013; Liakopoulou, 2011; Paine, 2013; Smyth, 2013). Yukarıda verilen örneklerden anlaşılacağı üzere “yeterlik” ya da “yeterlilik” kavramları üzerine yaşanan kavram ve kullanım karmaşası ile bunların tam olarak ne ifade ettiği ve nasıl kullanılması gerektiği uluslararası alanyazında da mevcuttur.

Çalışmanın bundan sonraki bölümünde Türkçe “yeterlik/yeterlilik” ve İngilizce “competence/competency” kavramının ne anlama geldiği özellikle insan kaynakları alanındaki araştırmalardan yola çıkılarak açıklanmış ve kavramın ne ifade ettiği ortaya konmuştur. Çalışmanın son bölümünde ise “yeterlik/yeterlilik/yetkinlik” kavramlarının nasıl kullanılması gerektiğine yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Yeterlik Nedir?

“Yeterlik” kavramı ifade edildiği ortama, zamana, tanımın yapıldığı ülkedeki yeterlik anlayışına, disipline ve tanımlayan kişiye bağlı olarak farklı biçimlerde tanımlanmıştır (Avrupa Komisyonu, 2013, s.11; Barış, 2013, s. 151; Eraut, 1998, s. 129; Haste, 2009, s. 207-208; Jeris ve diğerleri, 2005, s. 29; Mansfield, 2004, s. 303; Nagy, 2005, s. 28; Rychen ve Salganik, 2003, s. 13; Şişman, 2009, s. 67). “Yeterlik” bireyin bilgi, beceri ve tutumlarının birlikte işe koşularak etkili bir eylemle sonuçlanması durumudur (Crick, 2008, s. 313). Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere yeterlik yalnızca beceri anlamına gelmeyen ama becerileri de içeren bir kavramdır. Yeterlik kavramı bireyin işine yönelik inançlarını, düşüncelerini, tutumlarını ve güdülerini de içeren değerler ve anlamlarla yüklü bir kavramdır (Crick, 2008, s. 313; Rychen ve Salganik, 2003, s. 13). Bu nedenle çoğu zaman işin gerçekleştirildiği ortamlarda açığa çıkar ve kazanılır. Bilgi ve becerinin yanında deneyimle de şekillenir. Bireyin yeterliğinden bahsedebilmek için bireyin gerçek iş ortamında o işin gerekliliklerini ustalıklı yerine getirmesi gerekmektedir (Koster ve Dengerink, 2008, s. 139). Bu da mesleğinde yeterli bir bireyin işine yönelik bilgisinin ve becerisinin yanında işine yönelik kişisel özelliklerini de yansıtmayı gerektirir. Yeterlik çoğu zaman karmaşık ve zor durumlarda işin gerekliliklerini layıkıyla yerine getirebilme yeteneği olarak da tanımlanmaktadır (Brockmann ve diğerleri, 2008, s. 357). Bunun yanında yeterlik, gelişen şartlar altında uyarlanabilir tepkiler verebilme ve bunu yaparken kişinin bilgisinin ve becerisinin yanında işine yönelik kişisel özelliklerini de kullanarak değişen şartlara uyum sağlama kabiliyeti olarak açıklanmaktadır (Haste, 2009, s. 208). Ancak yeterlik sözcüğü İngilizce kaynaklarda iki farklı şekilde kullanılmakta ve bu durum hem ulusal hem de uluslararası alanyazında anlam karmaşasına yol açmaktadır.

Yeterlilik kavramı İngilizcede önceki bölümlerde de gösterildiği gibi “competence” ve “competency” kelimeleri ile ifade edilmektedir. Bu iki İngilizce kelime *Longman Dictionary of Contemporary English* sözlüğünde şu şekilde açıklanmaktadır: “Competence”, herhangi bir şeyi yapabilme yeteneği iken; “competency”, ise belli bir iş için gerekli olan beceri olarak ifade edilmektedir. “Competence” ve “competency” sözcükleri İngiliz ve Amerikan İngilizcesinde farklı algılanmakta ve bir kavram karmaşası yaratmaktadır (Mansfield, 2004, s. 303-304). “Competence” kelimesi tekil isim olarak kullanıldığında herhangi bir iş için “yeterli olma” durumu anlamına gelmekte ve İngiliz İngilizcesinde bir isim tamlamasıyla birlikte kullanılmaktadır (Mansfield, 2004, 303-304). Örneğin herhangi bir kurumu ya da organizasyonu yöneten kişinin “işletme yeterliği” ifadesinde olduğu gibi. Aynı kelime,

“competence”, Amerikan İngilizcesinde bir kişinin herhangi bir görevi yerine getirirken ortaya koyduğu performanstır. Diğer taraftan “competency” ise (çoğulu “*competencies*”) kişinin bir işi ustalıklı yerine getirirken sergilediği ve kişinin bir güdüsü veya becerisi olarak ifade edilebilecek davranış cinsinden özelliğidir (Winterton, 2009, s. 684). “Competence” bireyin herhangi bir iş ile ilgili olarak ne biliyor ve yapabiliyor olduğudur ve standartlar ya da o işin tanımlanmış ölçütleri üzerinden ölçülür. “Competency” ise kişinin bir işi üstün bir performansla yerine getirirken işe vurduğu karakteristik özellikleridir. “Competence” Amerikan ekolünde “*girdi*” olarak kabul edilirken, “competency” kavramı İngiliz ekolünde işin gereklilikleri olarak düşünülür ve çıktı olarak kabul edilir. Bu da “competency” kavramını “competence” kavramından ayıran en belirgin özellik ya da farktır.

“Competence” ve “competency” kelimeleri arasındaki fark yalnızca İngiliz ve Amerikan İngilizcesindeki kullanım farkından değil kelimelerin taşıdıkları anlamlardan da kaynaklanmaktadır. “Competence” daha işlevsel, işe vuruk bir kavramken “competency” davranışsal özelliklerle ilgilidir. Bu nedenle “competency” kavramı “competence” kavramını tamamlayan bir alt öge olarak düşünülür (Le Deist ve Winterton, 2005). “Competence” kavramı bireyin kişisel özellikleri ile birlikte duruma ve işe özel bilgisini ve becerilerini de kapsamaktadır. Bu özelliği sebebiyle “competence” kavramı “competency” kavramına göre daha bütüncül ve kapsayıcı bir anlam ifade etmekte ve performans ile ilişkilendirilmektedir (Eraut, 1998, s. 133). “Competence” kavramı bireyin neleri bilip yapabiliyor olduğu ile açıklanmaktadır ve çoğunlukla bu kavrama yönelik olarak yalnızca çıkarımlarda bulunulabilmektedir. Performans ise ölçülebilen ve gözlenebilen bir olgudur. Diğer bir ifadeyle, “competence” bireyin ideal koşullar altında neleri yapabildiği iken performans ise anlık gelişen olaylarda veya koşullarda bireylerin neler yapabiliyor olduğudur. Bu nedenle performans, bilgi ve becerinin yanında kişinin duyguları, güdülere ve dikkati ile de ilişkili bir kavramdır.

Avrupa Birliği’nin kendi çevrim içi resmi eğitim terminolojisi sözlüğünde (CEDEFOP, 2014) de (*Terminology of European Education and Training Policy*) “competence” kavramı için “*belli bir bağlamda (eğitim, iş, kişisel veya mesleki gelişim) öğrenme çıktılarına uygun bir biçimde kullanılabile becerisi*” tanımı yapılmaktadır (CEDEFOP, 2014, s. 47). Ancak bu tanımın altına bir de yorum yapılmıştır. Buna göre:

“Competence: Yalnızca bilişsel unsurları değil, ilkelerin, kavramların ve örtük bilginin kullanılmasını da içerir. Ayrıca, teknik beceriler gibi işlevsel öğeleri ve kişilerarası özelliklerle (sosyal ve örgütsel beceriler) etik değerleri de kapsamaktadır” (s. 48).

Ancak “competence” kavramının yukarıda gösterildiği biçimde bir beceri olarak ifade edilmesinin ayrı bir kavram karmaşası yarattığı düşünülmektedir (Halasz ve Michel, 2011, s. 292). Buna gerekçe olarak CEDEFOP’un “*skill*” (beceri) kavramını da “*görevlerin ve problemlerin çözümünde kullanılan yetenek / kabiliyet*” olarak tanımlaması gösterilmektedir. Çünkü bu durumda çağdaş toplumda gerekli olan ve temel beceriler (okuma, yazma, dinleme, konuşma) olarak adlandırılan becerilerle, Fransızca çevirisi temel beceriler olan “*compétences de base*” kavramı arasında bir fark kalmamaktadır. Bunun yanında yukarıdaki örneklerde de gösterildiği biçimde ilgili alanyazında ve öğretim programları ile ilgili resmî belgelerde “competence” ve “competency” kavramları arasında bir fark gözetilmemekte ve kavramlar aynı anlamda kullanılmaktadır (Halasz ve Michel, 2011, s. 292). Uluslararası Çalışma Ofisi (ILO) standartlarında “competency” kavramı; “*belli bir bağlamda herhangi bir eylemin yerine getirilmesi sırasında gözlenebilen ve önceden belirlenmiş bir kazanımı ortaya çıkaran daha özel bir beceridir*”. Fakat “competence” ise; “*çok daha geniş bir kavramdır ve yalnızca beceriyi*

(*skill*) ve “*competency*” kavramını değil, bilgiyi, kabiliyeti, tutumları, değerleri ve nitelikleri de kapsamaktadır” (Halasz ve Michel, 2011, s. 292).

Avrupa eğitim sisteminde 1990’lardan itibaren yaygınlaşan “yeterlik” kavramına daha geniş bir anlam yükleyen araştırmacılar da bulunmaktadır (Mulder, Gulikers, Biemans ve Wesselink, 2009). Buna göre “*competence*” kavramı bir iş, örgüt ya da durumla ilgili olarak o işin yerine getirilmesinde veya herhangi bir problemin çözümü için kullanılan bilgi, beceri ve tutumların bütünüdür. “*Competency*” kavramı ise herhangi bir iş ya da meslek kolu ile ilgili olarak “*competence*” kavramının görev veya davranış cinsinden bir alt ögesidir. “*Competency*” (çoğul olarak *competencies*) kavramının anlam kazanması için belli bir duruma odaklı olarak yeterince ve açıkça ifade edilmesi gerekir (Mulder ve diğerleri, 2009, s. 757). Buna bir örnek vermek gerekirse, “*öğretim yeterliliği*” tek başına çok fazla bir anlam ifade etmemektedir. Bu yeterlilikle ilgili olarak sınıf yönetimi yeterliliği mi, anlatım yeterliliği mi veya etkili ders planı hazırlama yeterliliği mi kastediliyor belli olmamaktadır. Sınıf yönetimi yeterliliği tek başına ele alınsa bile kaotik durumlarla başa çıkabilmek mi yoksa güvenli sınıf ortamları oluşturabilmek gibi yeterliliklerin mi vurgulanmak istendiği açık değildir. Fakat bu kavramların çoğu sınıf yeterliliğinin altında birlikte işe koşulmaktadır. Modern yeterlik anlayışında bu yeterlilikler artık geleneksel yaklaşımın aksine ayrı ayrı öğretilip kazandırılmaya çalışılmamakta; bilgi, beceri, değer ve tutumlarla birlikte ele alınmaktadır.

Yukarıdaki verilen açıklamalara ve göre;

“*competence*”;

- birlikte kullanılan bir dizi kabiliyettir (*competencies*),
- bilgi, beceri ve tutum kümelerinden oluşur,
- bir görevin yerine getirilmesi ya da sorunun çözümü için gereklidir,
- belli bazı beklenti ve standartlara göre etkili iş görebilme yeteneğidir,
- belli bir meslek, örgüt, iş, rol ve veya durumla ilgilidir.

“*competency*” ise; (çoğul; *competencies*)

- *competence* kavramının durum odaklı bir unsurudur,
- davranış odaklıdır,
- görev veya meslek odaklıdır,
- tanımların iyi yapılması koşuluyla yalnızca belli bir durumda anlamlıdır (Mulder ve diğerleri, 2009, s. 757).

Yeterlik ve yeterlilik kavramlarıyla ilişkili bir diğer kavram da kişinin yetkinliğidir. İngilizcede bireyin yeterli olduğunu göstermek için kullanılması gereken kavram “*competent*” sözcüğüdür. Ancak özellikle mesleki yeterlilikler açısından ele alındığında “*competent*” sözcüğü herhangi bir işin yerine getirilmesinde gerekli olan asgari yeterlik ve beceri anlamında kullanılmaktadır ve bu nedenle farklı yeterlik düzeylerinde gösterilebilmektedir (Mansfield, 2004, s. 303-304). “*Competent*” sözcüğü aslında örtük olarak iki kutuplu bir anlam taşımaktadır. Bu nedenle birey, herhangi bir iş için yeterlidir veya değildir. Bununla birlikte “*competent*” kavramı genellikle “mükemmel düzeyinden biraz daha az, kâfi, işi yapabilmeye uygun” anlamlarında kullanılmaktadır (Eraut, 1998, s. 129). Bunun yanında kişinin “yeterli” olması durumu “*being competent*”, bir işin gerekliliklerini karşılayabilme olarak tanımlanmakta ve “yeterliliklere sahip olma” – “*having competencies*” durumu “yeterli olma – *being competent*” durumundan ayrılmaktadır (Le Deist ve Winterton, 2005, s. 29).

Yukarıda verilen örneklerden ve “competence” ve “competency” sözcüklerinin anlamlarından yola çıkılarak son bölümde “yeterlik/yeterlilik” kavramlarının Türkçede nasıl kullanılması gerektiğine yönelik önerilere yer verilmekte ve bir kavram birliğinin sağlanmasına katkı getirilmeye çalışılmaktadır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Önceki bölümlerde de açıklandığı üzere Türkçede “yeterlik” ve “yeterlilik” sözcükleri ile İngilizcedeki “competence” ve “competency” sözcükleri ya da kavramları birbirlerinin yerine eşanlamli kavramlar olarak kullanılmaktadır. Ancak yukarıda eğitim bilimleri ve özellikle insan kaynakları alanından verilen örneklerden ve yapılan açıklamalardan anlaşılabilceği üzere bu kavramlar farklı anlamlarla yüklüdür. Hatta bazen bu kavramlar beceri veya yetenek kavramlarının karşılıkları olarak da kullanılabilir. Aşağıda, önceki bölümlerde yapılan açıklamalar ışığında anlam karmaşasına sebep olan ve karıştırılan bu kavramların kullanımına yönelik öneriler getirilmiştir.

Competence: “Competence” kavramı bir üst kavram, şemsiye bir terim olarak düşünölmeli ve bu kadar sıklıkla kullanılmamalıdır. “Competence” kavramının bilgiyi, beceriyi, yeterlilikleri (İngilizce, competencies), tutum ve değerleri, inançları ve diğer kişisel özellikleri de içermesi sebebiyle çok daha kapsayıcı bir kavram olarak kullanılmalıdır. “Competence” kavramının Türkçedeki karşılığı olarak ise “yeterlik” ifadesinin kullanılması hem “competence/competency” hem de aşağıda açıklanacağı üzere “yeterlik/yeterlilik” ifadelerinin birbirleriyle karıştırılmasını ve muğlaklığı önleyecektir. İngilizcede olduğu gibi “yeterlik” ifadesi bir üst kavram olarak kabul edilmez.

“Competence kavramı” en genel biçimde “*mesleki yeterlik*” şeklinde tekil olarak kullanılmalıdır. “Yeterlilikler” ifadesi ile karıştırılmaması veya yanlış anlamaların ortadan kaldırılması için “yeterlikler” şeklinde çoğul olarak kullanılmamalıdır. Kavramın (yeterlik) daha iyi anlaşılması adına özellikle eğitim bilimleri ve öğretmen eğitimi açısından örnek verilirse, “*öğretmen yeterliği*”, “*öğretmenlik yeterliği*” veya “*bir öğretmenin yeterliği*” olarak kullanılmalıdır. Bu konuda birkaç örnek daha verilebilir. Şöyle ki, bir öğretmenin yeterliğinin (mesleğinde *yeterli* olma durumunun) hangi bilgi, beceri, tutum ve değerlerden oluştuğunu gösterecek olan referans kaynak “*yeterlik çerçevesi*” olacaktır. Yukarıda İngilizce verilen örneklerde de yeterlik çerçevesi için “competence-framework” ve “competency-framework” ifadelerinin kullanıldığı belirtilmişti. İster “competence” (yeterlik) ister “competency” (yeterlilik) kelimesi tercih edilsin, her ikisinin de tekil olarak kullanıldığı görölmektedir. Türkçede de kavramın tekil olarak “Yeterlik Çerçevesi” şeklinde kullanılması daha uygun olacaktır. Bu tanım bütüncül bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Çünkü bir kişi mesleği ile ilgili bilgi, beceri, değer ve tutumlara asgari düzeyde sahip olduğunda “yeterli” olacaktır. Bu mesleki ve kişisel özellikler de yeterlik çerçevesinde belirlenmiş olacaktır.

Competency: “Competency” kavramı “competence” kavramını oluşturan öğeleri ve özellikleri temsil etmektedir. Çünkü “competency” yeterliği tamamlayan veya destekleyen bilgi, beceri, tutum ve diğer kişisel özelliklerin her biridir. “Competence/yeterlik” gibi bütüncül değil, daha analitik olarak incelenebilen, ele alınabilen ve gözlemlenebilen davranış cinsinden özelliklerdir. Türkçedeki karşılığı olarak da “yeterlilik” ifadesinin kullanılması anlam ve dolayısıyla kavram karmaşalarını ortadan kaldıracaktır. İngilizcedeki çoğul “competencies” sözcüğünün karşılığı olarak ise “yeterlilikler” sözcüğü kullanılmalıdır.

Öğretmenlik yeterliği örneği üzerinden gidilecek olursa kavram “*öğretmenlik yeterlilikleri*” şeklinde kullanılmalıdır. Bu adlandırma bir öğretmenin yeterliğinin hangi alt öğelerden (yeterliliklerden) oluştuğunu gösterecektir ve yeterliği oluşturan özelliklerin, becerilerin, alan bilgisinin, değer ve tutumların tek tek sıralanabilmesine olanak vermektedir. “Yeterlik” birden fazla özelliğin bir araya gelmesiyle ortaya çıkan bir durum olması nedeniyle “öğretmenlik yeterlilikleri” daha doğru bir kullanım olacaktır. Bu yeterliliklerin somutlaştırılması adına “iletişim yeterliliği, sınıf yönetimi yeterliliği, ölçme değerlendirme yeterliliği” gibi örnekler verilebilir. Bir öğretmen söz konusu bu yeterliliklere sahip olduğunda “yeterli” olacaktır. Diğer bir ifadeyle, mesleğinde “yetkin” olacaktır. İngilizcedeki “competent” (Fransızca: “compétent”) sözcüğü de Türkçedeki “yetkin” sözcüğünün karşılığı olmalıdır. “Competent/compétent” sözcüğü Türkçeye kompetan (Fransızca) olarak da geçmiştir ve “uzman” anlamında bir sıfattır (tdk.gov.tr). Uzmanlık sıfatı da işinde liyakat sahibi ya da yetkin olan kimseler için kullanılmaktadır. Bu nedenle mesleğindeki “yeterliliklere” sahip olan bireye “yetkin” denilebilir.

Son olarak “yeterlik çerçevesi” örneğinde olduğu gibi öğretmenlerin ya da bir başka meslek kolundaki bireylerin hangi bilgi, beceri, değer ve tutumlara sahip olması gerektiğini gösteren bir referans kaynak ya da çerçeve için “yeterlilik çerçevesi” ifadesi kullanılabilir. Bu durumda vurgu “yeterliğin” birden fazla yeterlilikten oluştuğu ve yeterliği oluşturan özelliklerin her biri üzerine olacaktır. Örnek vermek gerekirse, “*öğretmenlik mesleği genel yeterlilik(leri) çerçevesi*” ifadesi kullanılabilir. Ancak yukarıda belirtildiği gibi “yeterlik çerçevesi” isimlendirmesi tercih edilecekse “yeterlik” sözcüğü tekil olarak kullanılmalıdır, örneğin, “*öğretmenlik mesleği yeterlik çerçevesi*”.

Competence-based/Competency-based education: Alanyazında “yeterliğe dayalı / yeterliliğe dayalı eğitim” kavramları eş anlamlı kavramlar olarak kullanılmaktadır. İngilizcede bu kavram(lar) için “competence-based/competency-based” sözcükleri kullanılmaktadır. Yeterliğin bütüncül bir kavram olması sebebiyle “Yeterliğe Dayalı Eğitim” tanımlamasının daha doğru bir kavram olacağı söylenebilir. Çünkü amaç yeterliliklerin kazanılması ile belli bir düzeydeki “yeterliğe”, diğer bir ifadeyle “yetkinliğe” ulaşmaktır. Bireyin mesleğe başlayabilmesi ya da mesleğini icra edebilmesi için tanımlanan düzeyde yeterliğe erişmiş olması ve belirlenen ölçütleri başarıyla yerine getirmesi gerekmektedir.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

İki yazar da çalışmaya eşit oranda katkıda bulunmuştur.

Çatışma Beyanı

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Avrupa Komisyonu. (2013). *Education and training. Supporting teacher competence development for better learning outcomes*. https://ec.europa.eu/assets/eac/education/experts-groups/2011-2013/teacher/teachercomp_en.pdf adresinden 10.10.2017 tarihinde erişilmiştir.
- Barış, E. T. (2013). Türkiye'nin AB üyeliği sürecinde hayat boyu öğrenmede yetişkin eğitimcisi yeterlikleri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 38(38), 149-166.
- Brockmann, M., Clarke, L., & Winch, C. (2008). Knowledge, skills, competence: European divergences in vocational education and training (VET)—the English, German and Dutch cases. *Oxford Review of Education*, 34(5), 547-567.
- Caena, F. (2011). *Literature review. Teachers' core competences: requirements and developments*. European Commission. https://www.researchgate.net/profile/Francesca-Caena2/publication/344906332_Literature_review_Teachers'_core_competences_requirements_and_development/links/5f988c21299bf1b53e4b860b/Literature-review-Teachers-core-competences-requirements-and-development.pdf adresinden 03.10.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Cedefop (2008) *Terminology of European education and training policy—A selection of 100 key terms (Thessaloniki/Luxemburg)*. <http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/4117> adresinden 11.03.2019 tarihinde erişilmiştir.
- Competences, K. (2018). *Key competences for lifelong learning—A European framework*. [2018-09-D-69-en-1.pdf \(eursc.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:2018-09-D-69-en-1.pdf) adresinden 03.10.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Crick, R. D. (2008). Key competencies for education in a European context: Narratives of accountability or care. *European Educational Research Journal*, 7(3), 311-318.
- Danielson, C. (1996). Enhancing professional development: A framework for teaching. *Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development*.
- Eraut, M. (1998). Concepts of competence. *Journal of Interprofessional Care*, 12(2), 127-139.
- Güneş, F. (2012). Bologna süreci ile yükseköğretimde öngörülen beceri ve yetkinlikler. *Journal of Higher Education & Science*, 2(1), 1-9.
- Guasch, T., Alvarez, I., & Espasa, A. (2010). University teacher competencies in a virtual teaching/learning environment: Analysis of a teacher training experience. *Teaching and Teacher Education*, 26(2), 199-206.
- Halász, G., & Michel, A. (2011). Key competences in Europe: interpretation, policy formulation and implementation. *European Journal of Education*, 46(3), 289-306.
- Haste, H. (2009). What is 'competence' and how should education incorporate new technology's tools to generate 'competent civic agents'. *The Curriculum Journal*, 20(3), 207-223.
- Jeris, L., Johnson, K., Isopahkala, U., Winterton, J., & Anthony, K. (2005). The politics of competence: Views from around the globe. *Human Resource Development International*, 8(3), 379-384.
- Karacaoğlu, Ö. C. (2008). Öğretmenlerin yeterlilik algıları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 70-97.
- Karacaoğlu, Ö. C. (2009). Öğretmenlerin sınıf içi yeterliklerine ilişkin bir araştırma (Ankara İli Örneği). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(30), 62-78.
- Koenen, A. K. Dochy, F. & Berghmans, I. (2015). A phenomenographic analysis of the implementation of competence-based education in higher education. *Teaching and Teacher Education*, 50, 1-12.
- Koster, B. & Dengerink, J. J. (2008). Professional standards for teacher educators: how to deal with complexity, ownership and function. Experiences from the Netherlands. *European Journal of Teacher Education*, 31(2), 135-149.
- Külahçı, Ş. G. (1984). Öğretmen yetiştirmede yeterliğe dayalı eğitim yaklaşımı. *Eğitim ve Bilim*, 9(52).
- Le Deist, F. D. & Winterton, J. (2005). What is competence? *Human Resource Development International*, 8(1), 27-46.
- Lee, J. C. K. (2013). Teacher education in Hong Kong: Status, contemporary issues and prospects. Zu, & Zeichner, K. (Ed.), *Preparing Teachers for the 21st Century* içinde (ss. 171-187). Heidelberg: Springer.

- Liakopoulou, M. (2011). The professional competence of teachers: Which qualities, attitudes, skills and knowledge contribute to a teacher's effectiveness. *International Journal of Humanities and Social Science*, 1(21), 66-78.
- Mansfield, B. (2004). Competence in transition. *Journal of European Industrial Training*, 28(2/3/4), 296-309.
- MEB. (2017). *Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri*. Ankara: Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü. <http://oygm.meb.gov.tr/www/ogretmenlik-meslegi-genel-yeterlikleri/icerik/486> adresinden 03.05.2018 tarihinde erişilmiştir.
- MEB. (2006). *Öğretmenlik mesleği genel yeterlilikleri*. <https://oygm.meb.gov.tr/www/ogretmenlik-meslegi-genel-yeterlikleri/icerik/39> adresinden 20.12.2019 tarihinde erişilmiştir.
- Mulder, M., Weigel, T., & Collins, K. (2007). The concept of competence in the development of vocational education and training in selected EU member states: A critical analysis. *Journal of Vocational Education & Training*, 59(1), 67-88.
- Mulder, M., Gulikers, J., Biemans, H., & Wesselink, R. (2009). The new competence concept in higher education: Error or enrichment? *Journal of European Industrial Training*, 33(8/9), 755-770.
- MYK. (2015). Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi. Ankara. [Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi \(myk.gov.tr\)](http://myk.gov.tr) adresinden 25.01.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Nagy, T. F. (2005). Competence. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 11(1-2), 27-49.
- OECD (2009). *Creating effective teaching and learning environments: First results from TALIS*. Organisation for Economic Co-operation and Development. OECD Publishing.
- OECD (2013). *Teachers for the 21st Century: Using evaluation to improve teaching*, OECD Publishing.
- Özcan, M. (2013). Okulda üniversite: Türkiye'de öğretmen eğitimini yeniden yapılandırmak için bir model önerisi. <https://tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/7344-okulda-universite-turkiyede-ogretmen-egitimini-yeniden-yapilandirmak-icin-bir-model-onerisi> adresinden 08.11.2017 tarihinde erişilmiştir.
- Özer, B., & Gelen, İ. (2008). Having general adequacy of teaching profession evaluation of the views of teacher candidates and teachers about their. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(9).
- Paine, L. (2013). Exploring the interaction of global and local in teacher education: Circulating notions of what preparing a good teacher entails. *Preparing teachers for the 21st century* içinde (ss. 119-140). Heidelberg: Springer.
- Rychen, D. S., & Salganik, L. H. (Eds.). (2003). *Key competencies for a successful life and well-functioning society*. Göttingen: Hogrefe & Huber Publishing.
- Rychen, D. S. (2004). *An overarching conceptual framework for assessing key competences in an international context. Lessons from an interdisciplinary and policy-oriented approach*. https://www.cedefop.europa.eu/files/BgR1_Rychen.pdf. adresinden 09.08.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Schleicher, A. (2011). *Building a High-Quality Teaching Profession*. OECD Publishing.
- Schleicher, A. (2016), *Teaching Excellence through Professional Learning and Policy Reform: Lessons from Around the World*, International Summit on the Teaching Profession, OECD Publishing, Paris. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264252059-en> adresinden 24.05.2017 tarihinde erişilmiştir.
- Smyth, G. (2013). Who are the teachers and who are the learners? Teacher education for culturally responsive pedagogy. In *Preparing teachers for the 21st century* içinde (ss. 297-308). Heidelberg: Springer.
- Şeker, H., Deniz, S., & Görgeç, İ. (2005). Tezsiz yüksek lisans öğretmen adaylarının öğretmenlik yeterlikleri üzerine değerlendirmeleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 11(2), 237-253.
- Şişman, M. (2009). Teacher's competencies: A Modern discourse and the rhetoric. *Inonu University Journal of the Faculty of Education (INUJFE)*, 10(3), 63-82.
- Winterton, J. (2009). Competence across Europe: Highest common factor or lowest common denominator? *Journal of European industrial training*, 33(8/9), 681-700.

Extended Abstract

Introduction

“*Competence*” and “*competency*” concepts are examples to them. “*Competence*” and “*competency*” are the two concepts used widely in both national and international literature. These two concepts are frequently seen in the studies related to “*competence/competency-based education*” and the qualities of teachers-teacher candidates. These studies are specially conducted in the field of education, but it seems that there is not a terminology unity in these studies. Different researchers attribute various meanings to the “*competence / competency / competent*” concepts and they can use these concepts interchangeably as synonyms within the same source.

The concepts “*competence*” and “*competency*” (*yeterlik / yeterlilik* in Turkish) have long been used in the literature; whereas, they are the two concepts that have not been examined adequately in terms of their exact meanings. The main reason for this situation is that the concepts “*competence*” and “*competency*” are west/foreign-origin words and they are translated into Turkish from the original sources as word to word. The sources these concepts are taken from are mostly written in English and they use these concepts (*yeterlik / yeterlilik*) as “*competence/competency*”. However, it is not clear that which of these two translated concepts (*competence* and *competency*) are used for “*yeterlik*” and “*yeterlilik*” in Turkish.

This concept confusion is not exclusive to national literature. The exact meanings of “*competence*” and “*competency*” are not clear in international literature either and they are mostly used as synonym terms. They are even used interchangeably as synonyms within the same source just as “*yeterlik*” and “*yeterlilik*” are used in national literature. The use of concepts in this fashion has led to come up with different definitions of “*competence*” and its connotations. Moreover, it has made it difficult to have a shared definition. The concept of “*competence*”, therefore has been “*shrouded in theoretical confusion*” and described as “*fuzzy term*” and for this reason, many researchers have avoided this subject (Le Deist & Winterton, 2005, p.29). Even if “*competence and competency*” are abstract notions, which makes it difficult to agree on their meanings, identifying the basic and common features of the two concepts might help determine which qualifications teachers and teacher candidates should be equipped with especially in the field of educational sciences and defining the meanings of *competence* and *competency* might serve as a guide for the educators and other stakeholders in determining and evaluating the content of teacher training programs.

What is Competence?

“*Competence*” is the effective result of a person’s knowledge, skills and attitudes used together (Crick, 2008, p.313). As this definition suggests, *competence* should not be deemed as only skill though it covers skills. “*Competence*” is a concept laden with values and meanings including beliefs, thoughts, attitudes and impetus of a person towards his/her job (Crick, 2008, p.313; Rychen & Salganik, 2003). Therefore, it mostly occurs and is gained at times while a specific job is performed and it is shaped through experience along with knowledge and skills. Koster and Dengerink (2008, p.139) suggest that an individual must perform the requirements of his/her job skilfully at the real job setting in order to talk about the *competence* of that person. This also necessitates a *competent* person to reflect his/her personal attributes towards his/her job with professional knowledge and skills. Haste (2009, p.208) asserts that the word

competence can be defined as the ability to give adaptable reactions to emerging and/or changing situations and while doing this, the person should be able to incorporate his/her personal traits into knowledge and skills.

According to Winterton (2009), while “competence” refers to what an individual knows and is able to do and can be assessed by the standards identified for that particular occupation, “competency” is the characteristic features of a person while undertaking a task with a superior performance. “Competence” in American approach is accepted as “input”, but “competency” in British approach is associated with “outputs”, which are the requirements of an occupation. This is the finest detail that distinguishes “competency” from “competence”. Le Deist & Winterton (2005) are among the researchers studying the concepts “competence” and “competency”. Le Deist & Winterton (2005) state that “competence” is a functional and practical term; whereas, “competency” is related behavioural attributes. Hence, “competency” can be defined as a sub-element of “competence”. Mulder, Gulikers, Biemans and Wesselink (2009) also ascribe a broader meaning to the term “competence”, which has become popular after 1990s. Mulder et.al. (2009,) defines “competence” as the combination of knowledge, skills and attitudes used in undertaking a task or in solving a problem related to a profession; and they define “competency” as a sub-element of competence which can be “either behaviour or job oriented” (p.757).

Conclusion and Discussion

As explained in the previous parts, the words and concepts “yeterlik” and “yeterlilik” in Turkish and “competence” and “competency” are used interchangeably as synonyms. However, based on the examples given from the field of education and especially from the field of human resources, it is apparent that those concepts are laden with different meanings. As a matter of fact, these concepts can sometimes be used as the synonyms of the words “skills” and “abilities”. The following part puts forward some proposals concerning the use of these concepts which are usually confused by the authors and researchers based on the explanations provided above.

Competence: “Competence” should be deemed as a superior concept or an umbrella term and hence should not be used so much. “Competence” should be accepted as an inclusive term since it encompasses knowledge, skills, competencies, attitudes, values, beliefs and other personal attributes. The use of “yeterlik” for the Turkish equivalent of “competence” would prevent the confusion regarding the use of both “yeterlik/yeterlilik” as discussed below, and also the words “competence / competency” in English. As is deemed in English, it would be better to accept “yeterlik” as a major concept / term. For this reason, the term should be used as “professional competence” with its broadest sense. In order for not to confuse it with “yeterlilikler” or to avoid misconceptions, it suggested not to use it as “yeterlikler” in plural noun form. In order to understand the term (yeterlik) better especially in the field of educational sciences and teacher training, it should be used like “teacher competence” (öğretmen yeterliği), “teaching competence” (öğretmenlik yeterliği), or the “competence of a teacher” (bir öğretmenin yeterliği).

It has been already mentioned that “competence-framework” or “competency-framework” expressions are used for “yeterlik çerçevesi” in Turkish. Whether the word “competence” (yeterlik) or “competency” (yeterlilik) is preferred, both are used in singular form, which suggests that singular use of the term as “yeterlik çerçevesi” would be more meaningful.

This kind of a definition reflects an inclusive or holistic approach assuming that a person will be “competent” when s/he possesses the minimum level knowledge, skills, values and attitudes regarding his/her profession. These professional and personal characteristics would already be identified in the competence-framework.

Competency: “Competency” represents the elements and characteristics comprising of “competence” since “competency” is one of the single elements of knowledge, skills, attitudes and other personal attributes complementing or supporting “competence”. Unlike holistic term “Competence/yeterlik”, it is a behavioural characteristic which can be observed and examined analytically. The use of “yeterlilik” in Turkish for its equivalent might prevent the conceptual confusion. The plural word “competencies” in English would be an appropriate equivalent for “yeterlilikler” in Turkish. When the same example regarding “teaching competence” given before is taken, the concept should be used like “öğretmenlik yeterlilikleri” (teaching competencies). Such a naming would help show what sub-elements (competencies) constitute a teacher’s competence and also enable to specify the attributes, skills, field knowledge, values and attitudes. Because “competence” is a situation which occurs as a result of the integration of multiple features, the expression “öğretmenlik yeterlilikleri” would be a more appropriate term. Some more examples like “communication competency, classroom management competency, assessment competency” can be given to further clarify the term “competency / competencies” (yeterlilik/yeterlilikler). A teacher will be “competent” (yetkin in Turkish) when s/he possesses these competencies. Therefore, the word “competent” in English and the word “compétent” in French should be used as the synonym of Turkish word “yetkin. The word “Competent/compétent” has been borrowed from French and it is an adjective meaning “expert” in Turkish (tdk.gov.tr). The adjective “expert” is entitled to people who merit holder or are competent in their occupation. For this reason, for people who have competencies in their occupation can be called as “competent”. Finally, as seen in the example of “yeterlik çerçevesi” (competence-framework), for a reference source or framework specifying the knowledge, skills, values and attitudes of teachers or for other professionals in different sectors, the term “yeterlilik çerçevesi” (competency-framework) can be used as well.

Competence-based / Competency-based education: “Yeterliğe dayalı eğitim” and “yeterliliğe dayalı eğitim” are used as synonym concepts in Turkish literature. “Competence-based/competency-based” (education) are used for the equivalents of these concepts in English. Because “competence” is an inclusive concept as explained above in detail, it is then suggested by the authors of this article that it should be used as “Yeterliğe Dayalı Eğitim” in Turkish with the thought that the purpose is to reach “competence” or to become “competent” in other words. A person should be able to reach the level of competence required and specified in order to start or practice his/her profession.

Contribution Rate of the Researchers

Both researchers equally contributed to the study.

Statement of Conflict of Interest

There is no conflict of interest between researchers.